

Nr 933

Av herrar **Wachtmeister** och **Ringaby**, om undantagande av böcker och musikalier från bruttoprisförbudet.

(Lika lydande med motion nr 804 i Första kammaren)

I lagen den 25 september 1953 om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet stadgas bl. a. förbud mot fasta bruttopriser. Från förbudet beviljades Svenska bokförläggareföreningen den 28 augusti 1958 dispens av näringsfrihetsrådet, i första hand t. o. m. år 1962 men därefter etappvis förlängd t. o. m. den 31 mars 1970, då den definitivt skall upphöra. Motiven till att rådet handlat rakt i strid mot riksdagens uttalande 1964 framgår av en av handelshögskolan i Göteborg utgiven skrift (nr 1: 1966); de är som väntat rent ekonomiska.

I direktiven till utredningen om litteraturstöd anför utbildningsministern, statsrådet Palme, att konkurrensbegränsningarnas hävande kan verka i prissänkande riktning och leda till att handeln med böcker rationaliseras. Så länge man bedömer böcker och musikalier som en handelsvara vilken som helst är statsrådet Palmes uttalande oantastbart. Det synes dock mindre lyckligt att anlägga ett renodlat ekonomiskt resonemang på böcker eller på kultur i allmänhet. Tvärtom nödvändiggör just den kulturella faktorn en särbehandling av böckerna.

Litteraturstödsutredningen, som fick sina mycket omfattande direktiv den 6 juni 1968, beräknas enligt årets riksdagsberättelse arbeta under hela år 1969, och det torde vara uteslutet att dess verksamhet kan ge något resultat innan dispensen upphör. Då har vi raserat nuvarande bokhandelssystem utan att ha satt något annat i stället. En sådan utveckling kan ej vara önskvärd och var ej heller riksdagens mening 1964. Då avslogs nämligen en motion om böckers och musikaliers undantagande från bruttoprisförbudet med uttrycklig motivering, att man utginge ifrån att dispens även i fortsättningen skulle beviljas. Det förtjänar i detta sammanhang nämnas, att av förarbetena till lagen framgår att dispenser enligt lagens 4 § äsyftar just böcker.

Sedan näringsfrihetsrådet i oktober 1965 fastställt en tidsfrist om fem år t. o. m. den 31 mars 1970 för övergång till bokhandel utan fasta bruttopriser, har debatten kring denna fråga tagit fart. Kulturarbetarnas socialdemokratiska förening i Stockholm (KSF) lade i skrivelse till utbildningsministern fram sina synpunkter och var starkt kritisk mot näringsfrihetsrådets beslut. KSF betonade den risk, bokutgivningens koncentration till ett fåtal för-

lag kunde medföra, och förordade fasta bruttopriser dispensvägen tills vidare för att möjliggöra diverse utredningar. Till denna yttring från politiskt håll kan fogas ett annat politiskt uttalande, från centerpartiets stämma 1968, där man också uttalade sig till förmån för fasta bokpriser.

Även Sveriges författareförening yrkade på bibehållande av dessa. Bokhandlareföreningen ingav till utbildningsministern ett nytt förslag till liberaliserad bokhandel men med fasta priser. I särskild skrivelse framförde de mindre bokförlagen, som av förbudet skulle drabbas särskilt hårt, att frågan efter en tioårsperiod, när man sett effekten av denna liberalisering, borde kunna tagas upp på nytt, men att givetvis då dispens intill den tidpunkten måste lämnas.

En följd av förbudet mot fasta bruttopriser synes bli — och därom är man ganska överens — att de större förlagskoncernerna blir än större; vi får en genom omöjligheten för småförlagen att konkurrera ännu starkare koncentration inom förlagsvärlden, onekligen en säregen följd av en lag som anges vilja förhindra konkurrensbegränsning. Från näringsfrihetsrådet har man hävdat, att ett sådant resonemang som här förts mot ett slopande av bruttoprissystemet är konstruerat; erfarenheterna från andra områden är klart positiva. Här förbiser man åter att kultur icke låter sig behandlas som en strut karameller.

I utlandet har man med beundran sett på vårt bokhandelssystem och har där säkrat de fasta priserna, nu senast i England och Holland. Även om näringsfrihetsrådet icke vill höra talas om jämförelser med andra länder, kan det icke hjälpas att erfarenheterna där från fria priser talar ett varnande språk.

Av ovanstående torde framgå, att ett förbud mot fasta bruttopriser bleve mera till skada än till gagn och att i varje fall ett sådant förbud icke kan införas förrän en mängd sidoproblem lösts, vilka åtminstone delvis behandlas av litteraturstödsutredningen. En fortsatt dispens hade varit det enklaste förfaringssättet, men då näringsfrihetsrådets beslut 1965 visat att detta icke är en framkomlig väg återstår blott lagändring.

Det hemställes därför,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen den 25 september 1953 om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet, att böcker och musikalier skall vara undantagna från förbudet mot fasta bruttopriser.

Stockholm den 28 januari 1969

Hans Wachtmeister (m)

Per-Eric Ringaby (m)